

29.5.2020

Kesko Oyj:n lausunto hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi elintarvikemarkkinalain ja oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetun lain 1 luvun 2 ja 6 §:n muuttamisesta

Vastuullinen toimintatapa on K-ryhmän ydinarvo. Pidämme tärkeänä hyvien kauppatapojen edistämistä elintarvikeketjussa harmonisoimalla eurooppalaista sääntelyä. K-ryhmä on jo pitkään ollut tiiviisti mukana kehittämässä eurooppalaisia itsesääntelyaloitteita elintarvikeketjun toiminnan parantamiseksi, ja olemme vahvasti sitoutuneet hyvän kauppataivan periaatteiden sekä elintarvikeketjun kauppatapalautakunnan suositusten noudattamiseen ruuan hankinnoissamme.

Suomalaisen ruokaketjun sääntely-ympäristöä on kehitettävä tutkittuun tietoon perustuvilla keinoilla, joiden yhteys toivottuihin vaikutuksiin on selvä ja joiden vaikuttavuusarviointit ovat kattavat, erityisesti ei-toivottujen sivuvaikutusten ehkäisemiseksi. UTP-direktiivin lähtöajatuksena on epäterveiden kauppatapojen kitkeminen ruokaketjusta, erityisesti maataloustuottajien ja pientuottajien etua silmällä pitäen. Nyt valmisteilla olevan kansallisen toimeenpanon osalta riskinä on päinvastaisen vaikutuksen synnyttäminen – erityisesti maksuaikojen kategorinen lyhentäminen tosiasiallisesti vaikeuttaisi pientuottajien tuotteiden pääsemistä kaupan valikomiin.

Marinin hallitus on korostanut niin ohjelmassaan kuin julkisissa kannanotoissaan nojaavansa päätöksentekonsa vahvasti tutkittuun tietoon. Tämän periaatteen ja hyvän lainvalmistelutavan nojalla nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys UTP-direktiivin kansalliseksi käytäntöönpanoksi on puutteellinen. Esityksen suurin puute on direktiiviä tiukemman kansallisen sääntelyn vaikuttavuusarviointien lähes täydellinen puuttuminen. Lisäksi nykytilan arviointiin sisältyviä, kaupan toimintatapoja koskevien osuuksien lähteet ovat vanhentuneita, puutteellisia tai täysin epärelevantteja esitetulle lainsäädännölle. Räikeä esimerkki tästä on elintarvikeketjun sopimattomien menettelyjen ja hävikkimaksujen perusteleva markkinaoikeuden 17.2.2020 antamalla päätöksellä (2019/375), vaikka tämä Keskoa koskeva päätös ei käsittele hankintamarkkinoita, ostosopimuskäytäntöjä taikka hävikkihyvityksiä. Keskon asiakkailleen maksamien hyvitysten (alennusten) rinnastaminen lainvalmistelussa hävikkimaksuihin kertoo riittämättömästä perehtyneisyydestä toimialaan, jonka toimintaa ollaan säätelemässä. Asian valmisteluun on tärkeää panostaa nykyistä enemmän sekä kuulla eri tahojen asiantuntijoita tiiviimmin.

COVID 19-pandemia on asettanut koko suomalaisen yhteiskunnan ja sen ruokaketjun koetteille. Vahvat kotimaiset toimijat niin alkutuotannossa, teollisuudessa kuin kaupassa ovat varmistaneet sen, että vapaaehtoiselle yhteistyölle rakennettu huoltovarmuus on taannut ruokaketjun toiminnan myös

kriisitilanteessa. Kotimaisen elintarvikeketjun yhteistyö on toimivaa ja hyvät kauppatavat sekä tiivis yhteistyö ovat arkipäivää.

Kaupan alan globaali kilpailu on kireää, eikä kotimaisen kaupan alan toimijoiden – suomalaisen elintarviketeollisuuden ja maatalouden tärkeimmän kumppanin – toimintaedellytyksiä tule tarpeettomasti tiukentaa. **UTP-direktiivin kansallinen toimeenpano on perusteltua toimeenpanna minimiharmonisoinnin periaatteella.**

Yleisten huomioiden lisäksi K-ryhmä esittää seuraavat kolme ydinhavaintoa:

1. **HE:n tulee tarkastella direktiivin soveltamisalan mukaisesti koko maataloustuote- ja elintarvikeketjua.** Hallituksen esitys keskittyy nykytilan arvioinnin ja sääntelyn tarpeen perustelujen osalta lähes yksinomaan kaupan portaaseen. Tämä ei ole UTP-direktiivin soveltamisalan ja tavoitteen näkökulmasta perusteltua. Direktiivin sääntely soveltuu maataloustuote- ja elintarvikeketjun yksityisiin ja julkisiin toimijoihin kaikissa tuotanto-, jalostus-, markkinointi-, jakelu- ja vähittäismyyntivaiheissa. Kaupan alan toimijoiden sopimusten osuus suoraan maataloustoimijoiden kanssa on suhteellisesti hyvin pieni verrattuna maataloustoimijoiden sopimuksiin elintarviketeollisuuden kanssa, jonka sivuuttaminen UTP-direktiivistä poiketen jo valmisteluvaiheessa on omiaan vähentämään sääntelyn vaikuttavuutta.
2. **Maksuaikojen ja peruutusten kansalliselle ylisääntelylle ei esitetä direktiivin tavoitteisiin kytkeytyviä perusteluita.** Sääntelyn tuloksena suomalaisten elintarviketeollisuuden ja kaupan alan toimijoiden kansainvälinen kilpailukyky heikkenisi ja ylisääntely voi muodostua valikoimiin pääsyn esteeksi suomalaisille pientuottajille. Hallituksen esityksessä maksuehtoa ja peruutuksia koskeva 30 päivän sääntö ehdotetaan ulotettavaksi UTP-direktiivistä poiketen koskemaan kaikkia maataloustuotteita ja elintarvikkeita. Hallituksen esitys ei sisällä minkäänlaista tosiasiallista tiukennusta tukevaa vaikutustensarviointia. Kansallisesti tiukempaa sääntelyä perustellaankin lähinnä viranomaisten tulkinnan helpottumisella, mikä on direktiivin tosiasiallisista päämääristä irrallinen tavoite.

Suomalaisen elintarvikeketjun toimijoiden sopimusvapauden rajoittamiselle ja kansainvälisesti kilpailukykyisten maksuaikojen heikentämiselle tulee olla direktiivin tarkoittaman oikeussuojan tarpeeseen perustuvat painavat perusteet. Kansallisen ylisääntelyn tuloksena suomalaisen elintarviketeollisuuden ja kaupan alan toimijoiden kilpailukyky heikkenisi – muiden maiden toimijoiden voidessa tarjota joustavampia maksuaikoja.

UTP-direktiivi huomioi nimenomaisesti pilaantuvien tuotteiden muista elintarvikkeista poikkeavan luonteen sekä tästä johtuvan pilaantuvia elintarvikkeita toimittavien pienempien tavarantoimittajien maksuaikoihin ja peruutuksiin liittyvän suojan tarpeen. Pilaantuvien ja muiden kuin pilaantuvien

maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden tuoteryhmät eroavatkin selkeästi toisistaan, kuten liitteenä olevasta tuoteryhmätaulukosta voidaan havaita. Taulukko havainnollistaa myös, miten selkeästi ja perustellusti UTP-direktiivin mukaiset 30 ja 60 päivän maksuajat voidaan käsityksemme mukaan täytäntöönpanna ilman kansallista tiukennusta. Toisin kuin hallituksen esityksessä todetaan, UTP-direktiivi ei pidennä vaan rajaa muiden kuin pilaantuvien elintarvikkeiden maksuajan 60 päivään verrattuna nykyiseen sääntelyyn. K-Ryhmän maksuehdot noudattavat jo nykyisellään UTP-direktiivin mukaisia maksuaikoja.

UTP-direktiiviä tiukempi maksuajan sääntely heikentää tarpeettomasti kotimaisten toimijoiden toimintaedellytyksiä. Se toisi pelkästään itsenäisille K-kauppiasyrittäjille huomattavat taloudelliset vaikutukset ja se myös **heikentäisi K-kauppiasyrittäjien mahdollisuuksia suosia valikoimissaan erityisesti myyntivolyymltaan pieniä ja hitaammin kiertäviä kotimaisten lähi- ja pientuottajien tuotteita**, kuten esimerkiksi erilaisia riista- ja kalasäilykkeitä, viljatuotteita ja paikallisten pienpanimoiden tuotteita.

Esityksessä esitetty tiukempi maksuaika ei sovellu hitaasti kiertäviin, pitkän säilyvyysajan tuotteisiin, ja se nostaa kauppiaan tuotteeseen liittyvää taloudellista riskiä. Direktiivin mukaisten maksuaikojen soveltaminen sellaisenaan edistäisi pientuottajien tuottamien erikoistuotteiden pääsyä valikoimiin. UTP-direktiivin kansallisessa täytäntöönpanossa on siten perusteltua pidättäytyä minimiharmonisoinnissa.

- 3. Kaupan omat merkit (private label) tarjoavat monille kotimaisille tavarantoimittajille mahdollisuuksia kasvuun. Omien merkkien käsittelylle yrityssalaisuuksien suojan yhteydessä ei ole perusteita.** Hallituksen esityksessä liikesalaisuuksien suoja koskeva viittaus liikesalaisuuslakiin koskee koko maataloustuote- ja elintarvikeketjua, ja toteutustapaa voidaan pitää asianmukaisena. K-ryhmän työntekijät ovat sitoutuneet yrityssalaisuuksien suojaamiseen K Code of Conduct -toimintaohjeiston toimintaperiaatteissa, hyvän kauppatavan periaatteissa sekä sopimuksissa.

Sen sijaan kaupan omien merkkien käsittelylle liikesalaisuuksien suojan yhteydessä ei löydy perusteita direktiivistä ja se jää direktiivin tavoitteista irralliseksi. Ei myöskään voida pitää hyvän lainvalmistelutavan mukaisena perustaa kaupan omien merkkien käsittely vanhentuneeseen ja puutteelliseen selvitykseen, ja viittaus tulee siten poistaa esityksestä. Noin 80 prosenttia K-ruokakaupoissa myytävistä tuotteista on kotimaista alkuperää, ja kaupan omat merkit tarjoavat osaltaan kotimaisille tuottajille ja tavarantoimittajille mahdollisuuden kasvuun.

Maanviljely ja kotimainen ruoka ovat erottamaton osa Suomea ja suomalaisuutta. UTP-direktiivin kansallista täytäntöönpanoa tulisi peilata globaalin pandemian ja muuttuvan ilmaston toimintaympäristöön: kaiken

lainsäädännön lähtökohtana tulisi olla taata elintarvikeketjun kotimaisten toimijoiden kansainvälisten toimijoiden kanssa tasapuolinen ja ennustettava toimintaympäristö.

K-ryhmä on vahvasti sitoutunut olemaan mukana työssä, jossa ruokaketju etsii yhdessä liiketalouslähtöisiä ratkaisuja varmistamaan suomalaisen ruoantuotannon tulevaisuuden. Jotta suomalaisen ruokaketjun kokonaisuus säilyy vahvana ja resilientinä pitkälle tulevaisuuteen, tulee UTP-direktiivi toimeenpanna minimiharmonisoinnin periaatteen mukaan.

Liite: UTP-direktiivin mukaisten 30 ja 60 päivän maksuaikojen kohdentuminen tuoteryhmiin

Alla oleva valinta perustuu käytännössä vain tuoteryhmän yleiseen säilyvyysaikaan						
		Maksuaika 30pv / 60 pv				
10	Liha, tuore ja pakas	30		30	Tuoretuotteet, lyhyt säilyvyysaika	Pakasteet, jäätelöt, juustot ja ehkä rasvat säilyvät useamman kuukauden, muut tuoteryhmät päiviä/viikkoja
11	Kala	30		60	Tuoretuotteet, pitkä säilyvyysaika	
12	Lihajaloste	30		60	Teolliset tuotteet	Käytännössä säilyvyysaika useasta kuukaudesta kolmeen vuoteen
13	Valmisruoka	30		60	Kodintarvike & kosmetiikka	Vain pienessä määrässä tuotteita on säilyvyysaika
14	Leipä	30				
15	Hedelmät ja marjat	30				
16	Vihannekset ja juure	30				
17	Kukat	30				
19	Mehukeitot, kiis ja	30				
20	Munat ja munavalmist	30				
21	Maitovalmisteet	30				
22	Jogurtti, vanukas ja	30				
23	Ravintorasvat	60				
24	Juusto	60				
25	Ruokapakasteet	60				
26	Jäätelöt	60				
30	Viljatuotteet	60				
31	Keksit	60				
32	Säilykkeet	60				
33	Mehut	60				
34	Kuumat Juomat	60				
35	Lastenruoka ja juoma	60				
36	Makeutusaineet	60				
37	Lemmikkieläinruoat	60				
38	Lemmikkieläintarvikk	60				
39	Mureat leivät ja kor	60				
40	Keitot, kastikkeet j	60				
41	Maustaminen ja säilö	60				
42	Makeiset	60				
43	Snacksit	60				
44	Kuivat hedelmät ja p	60				
45	Terveysvalmisteet	60				
46	Maailman ateriakokon	60				
47	TexMex	60				
50	Virvoitusjuomat	60				
51	Siiderit, lonkerot j	60				
52	Olut	60				
54	Tupakointi ja tulent	60				
55	Vaipat ja lastenhoit	60				
60	Pehmopaperit	60				
61	Ruoanvalm./säilöntä	60				
62	Kattaus	60				
63	Intiimihygienia	60				
64	Vartalonpuhdistus/-h	60				
65	Kosmetiikka	60				
66	Korut ja optiset tuo	60				
67	Tuholaistorjunta ja	60				
68	Pesu- ja puhdistusai	60				
69	Lukutuotteet ja pape	60				